Opomenutie a smrť novorodencov - Hall: v súvislosti s *Mojžiš*; (*Exodus* 12,13); český termín přejití; anjel skazy povolaný *Mojžišom* prechádzal Egyptom, aby potrestal tých, ktorí väznili Bohom vyvolený ľud; vyhol sa domom, ktorých dvere boli označené písmenom *tau* z krvi zabitého *baránka* (čiže tých, ktorí slávili židovský sviatok baránka *pesah*); preto nezabil prvorodencov Izraelitov ale iba Egypťanov (pozri *desať rán egyptských*); naľakaný faraón napokon súhlasil s odchodom Izraelitov; v predvečer odchodu sa konala slávnosť jedenia veľkonočného barančeka (*pesah*); účastníci slávnosti zobrazení, ako stoja pri stole, na ktorom leží baránok, pripravení vydať sa na cestu, alebo ako odkladajú svoju batožinu na ťavy a osly; scény smrti egyptských prvorodencov zahrnujú v pozadí umierajúci dobytok, ktorý bol rovnako postihnutý; motív Opomenutia bol považovaný za predobraz *Poslednej večere* a býva zobrazovaný v súvislosti s ňou ako *paralelizmus*; pozri *biblia*

opona - pozri *záves, koltra, páróchet, lambrekýn, gardina*

oporná sústava - ***oporný systém***

oporný oblúk - stavebný prvok, odľahčujúci hmotnosť stavby, odvádzajúci šikmé klenbové tlaky

-v prípade gotických chrámov: charakteristický stavebný prvok, odľahčujúci hmotnosť stavby, odvádzajúci šikmé klenbové tlaky; umiestený z vonkajšej strany (*oporný systém vonkajší*); základom sú *piliere* (pozri *pilier oporný)*, ktoré tvoria konštrukčnú súčasť múra alebo samostatné (odstupňované, zdvojované a zaťažené *fiálami*), spojené s múrom *vzpernými oblúkmi*; oporné oblúky spájajú oporné piliere cez strechu s bočnými *loďami* v tých miestach, ktoré ležia v rovine rezu vedenej priečnym *pasom*, a ktorú je treba osobitne staticky zabezpečiť; váha oporných oblúkov, zväčšená navyše o váhu *fiál*, kompenzuje šikmé tlaky strechy a *klenby*; pozri *kostol dvojloďový*

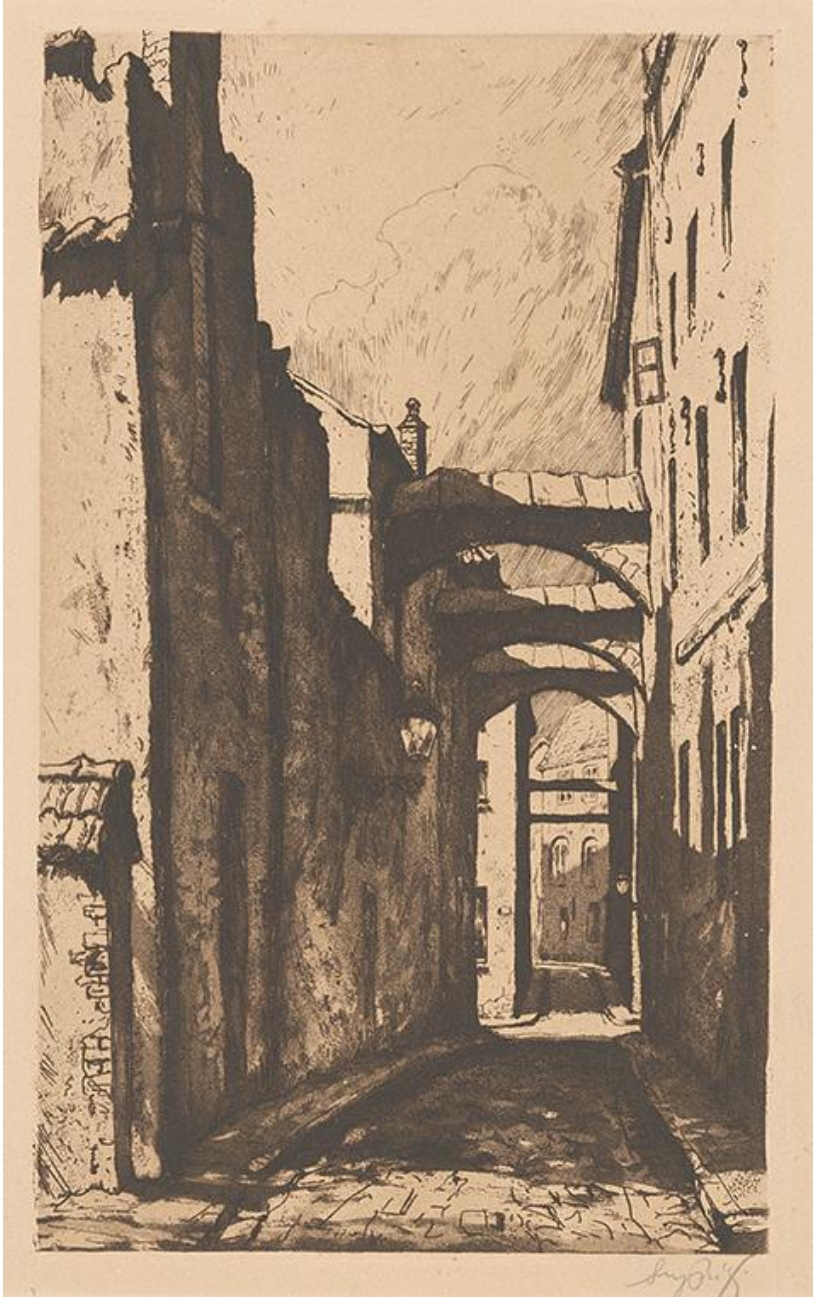

Stredoeurópsky grafik z 1. polovice 20.storočia: Baštová ulica v Bratislave (lept, 1930-1935)

oporný pilier - *pilier* na vonkajšej strane stavby pre zachytávanie šikmých tlakov; užívaný v *opornom systéme* na zachytávanie tlaku *klenby*

a) zapustený do múra (*príložkový pilier*), zvyčajne odstupňovaný a zakončený *pultovou strieškou*;
b) voľný, spojený s múrom oblúkmi (*oporné oblúky*)

Oporné piliere a oporné oblúky dómu v Milánu

oporný systém/oporná sústava - konštrukčný systém (*skeletová stavba*) užívaný prvý krát v gotickej sakrálnej architektúre na zachytenie šikmých *klenbových* tlakov a na odľahčenie múra; základom sú *piliere*, ktoré tvoria konštrukčnú súčasť múra alebo stoja samostatne (odstupňované, zdvojované /pozri *pilier príložkový*/, zaťažené *fiálami*) a s múrom sú spojené vzpernými *opornými oblúkmi*; oporný systém sa delí na *oporný systém vonkajší, oporný systém vnútorný*; pozri *katedrála*

https://www.google.sk/search?q=Gothic+support+system&espv=2&biw=1850&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjr8oCY64_MAhWEvhQKHausBCcQsAQIKQ

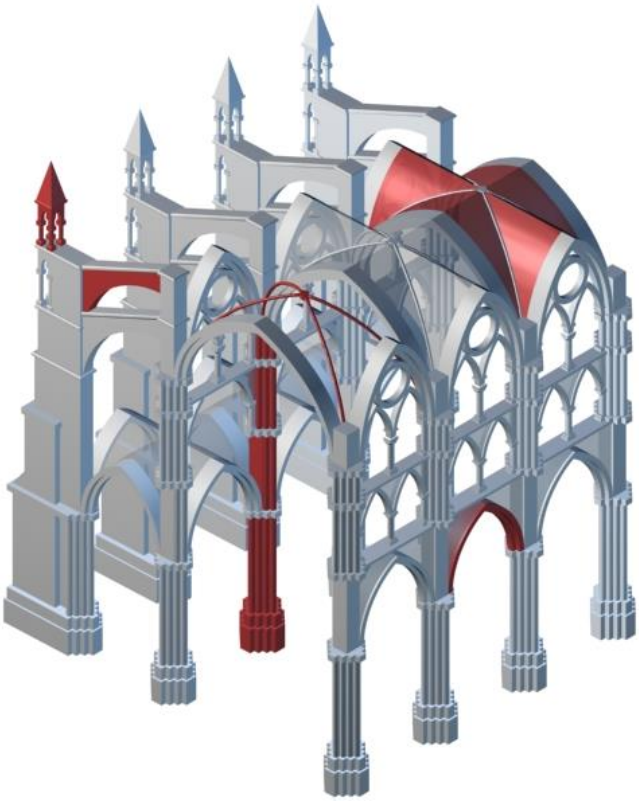

Schéma oporného systému gotickej katedrály

oporný systém vnútorný - tvorený: a) *klenbovými rebrami*, ktoré sú vedené do *prípor* predsadených pred *piliere* b) piliermi, ktoré majú za cieľ zachytiť ťarchu *klenby;* múr v tomto prípade (*skeletová stavba*) nie je nosný

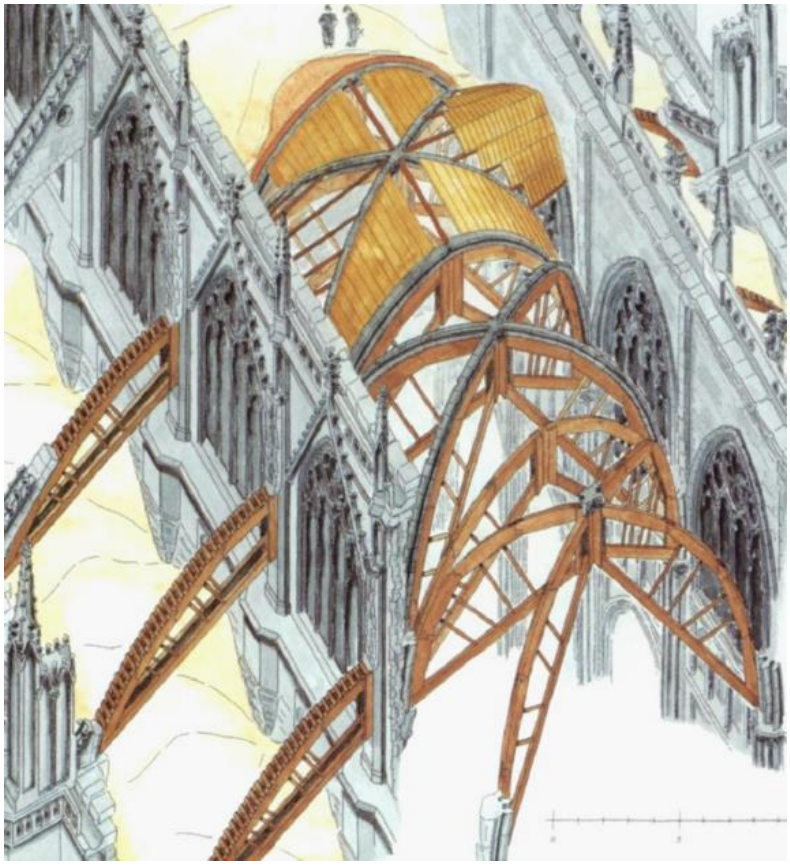

oporný systém vonkajší - tvorený a) *opornými piliermi*, ktoré v prípade *kostola jednoloďového* a *halového* stúpajú priamo pozdĺž vonkajších *múrov* (pozri *príložkový pilier*), u *bazilík* stoja ako veniec v smere múrov bočných *lodí*, ktoré ich prevyšujú a cez ktorých strechy sú prepojené
b) *opornými oblúkmi*: oporné oblúky spájajú oporné piliere cez strechu s bočnými *loďami* v tých miestach, ktoré ležia v rovine rezu vedenej priečnym *pasom*, a ktorú je treba osobitne staticky zabezpečiť; váha oporných oblúkov zvýšená navyše o váhu *fiál*, kompenzuje šikmé tlaky strechy a *klenby*; porovnaj *partikulárna gotika nemecká*

opperment - stredoveký názov pre staroveké *auripigmentum*; pod názvom opperment (pozri novší názov *orpigment*) objavuje v stredovekých rukopisných receptároch z Luccy (6.-8.st.) s prípiskom "est metalum teerrae" – „je horninou zeme"; pozri *farba žltá*

oppidum - 1.opevnené *keltské hradisko* mestského typu, *laudánum*; rozloha až niekoľko desiatok hektárov; budované už od 2.st.pr.Kr., zrejme z obranných dôvodov; zánik koncom starého letopočtu pod náporom *Ríma* (v západnej Európe) alebo *Germánov* (na sever od Dunaja); pozri *murus gallicus*; (slovenské objekty: Plavecké Podhradie, Bratislava, Zemplín)
2.názov pre *mesto*

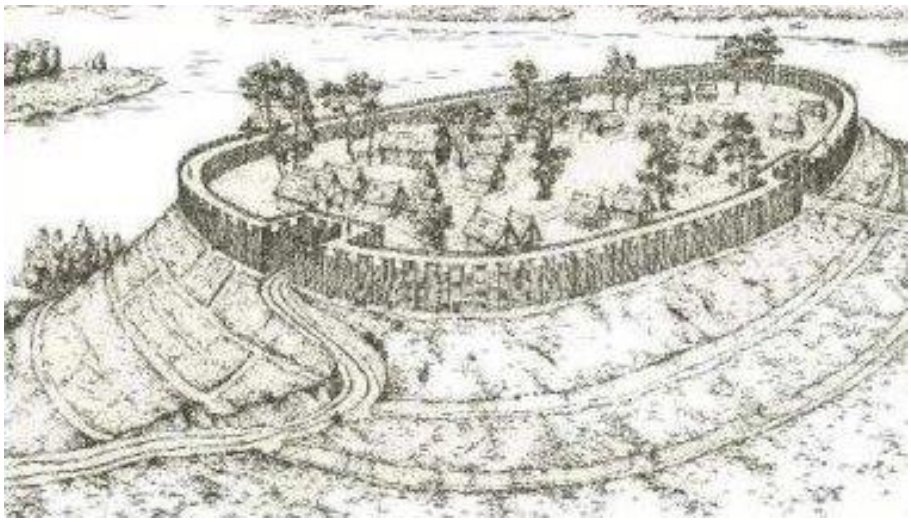

Vizualizácia keltské oppidia (Závisť v Čechách)

opričnici - rus.; osobná stráž *Ivana Hrozného* v čase jeho politickej reformy v r. 1565; odvodené od slova opričnina – „samostatný, osobitne oddaný"; išlo o vyvolencov z radov šľachtických rodov a potomkov feudálnych kniežat; vykonávali v mene *cára* dôležité funkcie a za svoje služby dostávali statky v okolí *Moskvy*; boli oblečení v čiernych šatách podobných kláštorným; G. Stade píše, že museli nosiť čierne kabáty a čiapky, tulce so šípmi a metly pripevnené na palicu; zložili prísahu vernosti cárovi a sľub žiť oddelene od ľudu; najslávnejšími opričnikmi boli Maljuta Skuratov, bojar Alexej Basmanov a knieža Afanasij Vjazemskij; opričnici mali pridelené

konkrétne mestá, v Moskve niektoré ulice; obyvatelia týchto ulíc boli presťahovaní do iných miest Moskvy; v 19.st. sa termín stal synonymom brutálnych opatrení proti revolucionárom

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA

https://en.wikipedia.org/wiki/Malyuta_Skuratov

N. N. Nevrev: Opričnici (1870)

N. Nevrev: Maljuta Skuratov sa blíži k metropolitovi Filipovi, aby ho zabil (1898)

Opršal Oto - pozri *slovenskí maliari 20.st., slovenskí grafici 20.st.*

http://www.webumenia.sk/web/guest/search/-/simpleSearch//query=au%3A%22Oto+Opr%C5%A1al%22

O. Opršal: Vianočná balada (serigrafia, 1970-1974)

Ops - v *rímskej mytológii* bohyňa úrody, symbol plodnosti a hojnosti; v priebehu *helenizácie* stotožnená s *Kybele* a *Rheou*; manželka *Saturna*; pozri *rímski bohovia*; *bohovia plodnosti*

www v súvislosti s heslom *abadir*: v rímskej mytológii je abadir kamenný kužeľ, ktorý bol zabalený do plienky, ktorú bohyňa Ops svojmu manželovi *Saturnovi*, ktorý sa chystal prehltnúť novorodeného syna *Jupitera*; v gréckom variante Titánka *Reia* ukryla do plienky kameň (*omfalos*) pred manželom, *Titánom - Kronom*

Narodenie Jupitera (inkunábule z nem. prekladu „De mulieribus Claris“; 1474; farebný drevorez) Ops, manželka Saturna (miniatúra z „De mulieribus claris“, začiatok 15. st.)

optical art - ***op art***

optické doplnenie - špecifický rys *rokoka*: výzdoba (*oltár bočný* apod.) párovými umeleckými dielami, ktoré ešte nie sú symetrické ako napr. v *baroku*, ale symetriu dosahujú až spoločne; symetrická *os* tak prechádza mimo jednotlivé dielo a je zhodná s osou celého priestoru

optický/vizuálny - vzťahujúci sa na *svetlo* alebo svetelné a iné javy vnímateľné zrakom; pozri *vizuálna poézia*

optický klam/zrakový klam - mylné zdanie vyvolané pri vneme fyziologickým pôsobením oka, ktoré nesprostredkováva tvar, farbu, priestorové vzťahy apod. v ich objektivite; úchylky, rozpoznané racionálne, ale aj zmyslovo, umenie spätne koriguje (v antike predlžovanie stĺpov a vzdialeností medzi nimi; ďalej zosilňovanie drieku stĺpu, ktorý by sa zdal v prostriedku užší; skracovanie dolnej a zväčšovanie hornej časti vysoko umiestňovaných sôch, ktoré by sa nejavili v správnych proporciách (*anamorfóza*); zo zrakových klamov ťaží *iluzionizmus* (napr. v obrazovom type *trompe l'oeil*), ďalej v jednotlivých slohoch (*renesancia, barok*) aj v smeroch a výtvarných názoroch (*bludisko*); pozri *reverzibilné figúry, paralaxa, grisaille, op-art, kinetické umenie, zátišie, trompe l'oeil; M. C. Escher*

optik - pozri *okuliare, zrak, oko*

optimam partem elegit - lat. - „zvolil najlepší podiel"; nápis Márie betánskej v námete *Kristus v dome Marty a Márie*

optimizmus - pozri *pesimizmus*

optofonetika - termín, ktorým Raul Hausmann (1886-1971; rakúsky kritik, spisovateľ, maliar a fotograf) označil okolo 1920 textové zobrazenia svojich *dadaistických* básní a ich *bruitistického* podania; termín označuje aj postup, ktorým textové zobrazenia vznikajú; optofonetické diela zlučujú zrakové (písmové) a zvukové (prednes) zložky poézie (preto sú priraďované ku konkrétnej poézii (> v tejto súvislosti pozri termín *konkrétne umenie*); postup prijatý v 20.rokoch predovšetkým berlínskymi dadaistami, ale aj inými okruhmi; porovnaj termíny *letrizmus, tag, kaligram*

R. Hausmann: Mechanická hlava
alebo Duch našej doby

opuka - druh *vápenca*; stredne tvrdý *kameň* teplo žltého zafarbenia; kameň interiérového *sochárstva* (málo odolný proti poveternostným vplyvom); pre svoje časté používanie v *gotike* nazývaný *český mramor*; medzi jeho druhmi vyniká *opuka zlatá*; pozri *interiérové sochárstvo*

opuka zlatá - ***zlatá opuka***